

Bemerkingen bij het groenboek COM(1998) 585

Overheidsinformatie : een essentiële hulpbron voor Europa

Het Belgisch Ministerie van Economische Zaken

Het Ministerie van Economische Zaken (MEZ) wenst kanttekeningen te maken bij het groenboek COM (1998) 585 en wel om twee redenen, aan de ene kant omdat het een belangrijke Belgische economische actor is en, aan de andere kant, omdat het zich in de informatiemaatschappij wil positioneren.

Algemene opmerkingen

Het MEZ vindt dit groenboek een goed initiatief. De overheidsinformatie vormt een voedingsbodem waaruit de ondernemingen en de inhoudbedrijven meer zouden moeten putten, aangezien het voor de ene een bron van concurrentievermogen, voor de andere een stimulans voor de groei kan zijn. Elk Europees initiatief met als doel de toegang tot en de verspreiding van overheidsinformatie te verbeteren, moet dus gesteund worden.

Voor het MEZ ligt het gratis verstrekken van informatie voor de hand als de verspreiding ervan deel uitmaakt van haar opdracht als openbare instelling en kan het overwogen worden als de informatie van algemeen belang is. In andere gevallen moet de te bepalen prijs gebaseerd worden op een "marginale" kostprijs, namelijk enkel de kostprijs voor de terbeschikkingstelling. Als deze laatste te hoog ligt, kan hij teruggebracht worden tot een "redelijke" prijs zodat iedereen toegang kan krijgen tot de informatie.

Een samenwerkingsverband tussen de openbare sector en de particuliere sector lijkt een veelbelovende piste voor de verspreiding van meer precieze informatie van economische aard. De voornaamste hinderpalen voor dit samenwerkingsverband moeten dus eerst geïdentificeerd en vervolgens geëlimineerd worden. Eveneens moet de rol van de actoren - de 'openbare sector' en de 'particuliere sector' - afgebakend worden zodat de informatie algemeen toegankelijk blijft.

Kortom het MEZ sluit zich volledig aan bij de voorstanders van een intensiever gebruik van ITC-technologieën, en erkent dat investeren in de infrastructuur om iedereen toegang te verlenen tot elektronische netwerken van uiterst belang is. Bepaalde delen van de bevolking staan echter weigerachtig tegenover het gebruik van ITC en/of beschikken niet over de nodige apparatuur of kennis. Deze situatie kan nog jaren aanslepen en men moet hiermee rekening houden als men de toegang tot de informatie waarover de openbare sector beschikt voor iedereen toegankelijk wil houden. Daarom beveelt het MEZ aan tegelijkertijd "papier" en elektronische versies te gebruiken evenals fysische en digitale loketten.

Specifieke opmerkingen bij de gestelde vragen

VI

De definitie van overheid die steunt op een functionele benadering lijkt de meest geschikte; zij omvat immers zowel de activiteiten van algemeen belang gestructureerd in de vorm van overheidsdiensten als de diensten van openbaar nut « uitbesteed » aan privé-bedrijven. De collectieve noden waarvoor de overheidsdiensten verantwoordelijk zijn, vallen hieronder. Een institutionele benadering moet echter ook in aanmerking genomen worden aangezien zij het mogelijk maakt organisaties die gelden als overheid beter te identificeren.

De meest relevante te verspreiden informatie, is informatie bestemd voor een groot publiek (§ 75) alsook informatie op basis van de economische waarde ervan (§ 76). De andere indelingen die de Commissie voorstelt (§ 73 en § 74) zijn zeker nuttig maar niet pertinent voor een beleid van informatieverstrekking en -tarifiering.

Een andere manier om overheidsinformatie in te delen is het bepalen van drie soorten informatie : informatie die moet verspreid worden, informatie die niet mag verspreid worden en de overblijvende categorieën.

1. Bepaalde informatie moet verspreid worden op grond van een wettelijke of regelgevende bepaling, of op grond van een herbekeken of essentiële opdracht van de overheid. Het gaat hier om gegevens waarvan de verspreiding als fundamenteel beschouwd wordt op grond

van de verlenging van de opdracht van de overheid of gelet op de fundamentele belangen van de burgers.

2. Andere informatie mag niet verspreid worden op grond van wettelijke bepalingen - bijvoorbeeld de wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer of de Belgische wet betreffende de openbaarheid van bestuur die een aantal beperkingen bevat voor de verspreiding van informatie.
3. Voor de overblijvende categorieën overheidsinformatie, bestaat er geen verplichting of verbod. Zij moeten het voorwerp vormen van een actief verspreidingsbeleid voor zover er, in het kader van de uitoefening van het toegangsrecht, veel vraag is naar deze informatie.

V2

De verschillende voorwaarden leiden duidelijk tot belemmeringen op Europees niveau. De belangrijkste problemen zijn het verschil in interpretatie van de afwijkingscriteria, de criteria zelf en de diversiteit van de antwoordtermijnen.

Een harmonisatie van de uitzonderingsregels vormt ongetwijfeld een te overwegen oplossing. Het zou nuttig zijn hiermee een geharmoniseerde beroepsprocedure te verbinden in geval van weigering. Een veralgemening van de ombudsmanfunctie zou ook een oplossing kunnen bieden voor de meeste weigeringen. Een zelfde antwoordtermijn in alle landen van de EU, tenslotte, zou een andere oplossing kunnen zijn.

Op Europees niveau, moet overleg georganiseerd worden tussen de besturen en overheden belast met de controle op het respecteren van de toegangsrechten, om de beleidslijnen te harmoniseren met het model van het voorstel voor een richtlijn betreffende bepaalde aspecten van de elektronische handel. Contactpunten in elk land zouden de toegang tot informatie vergemakkelijken.

V3

Het invoeren van metagegevens op Europees niveau kan de burgers en ondernemingen inderdaad helpen om hun weg terug te vinden. De aanvrager verwacht immers juist ingelicht te worden en, in elk geval, rechtstreeks naar de geschikte onderhandelingspartner geleid te worden. Bovendien vormen vele interessante databases die niet verbonden zijn met een netwerk onaangeboorde informatiebronnen. Het is dus belangrijk dat de administratie gemakkelijk en vlug kan beschikken over "informatie over informatie" en dat alle nationale en supranationale initiatieven gericht op het verbinden van deze databases gesteund worden, zodat een maximum aan informatie ter beschikking van bedrijven en consumenten kan worden gesteld.

In dit opzicht zou een Europese gebruikersvriendelijke Internetsite gecreëerd kunnen worden op grond van thema's met hyperlinks naar de nationale sites. Op nationaal vlak zou elke site over een bepaald thema hyperlinks kunnen bevatten naar gelijkaardige sites in elke andere lidstaat. Daarnaast vormt het zoeken met behulp van sleutelwoorden of indexen ook een veelbelovende piste. Folders met nationale contactpunten kan een andere piste zijn.

Tenslotte zou men een systeem kunnen uitwerken met eenvoudige, meertalige, gestandaardiseerde bestanden - maar met een gedecentraliseerd beheer (elke producent is verantwoordelijk voor zijn bestand) - waarin in een beperkt aantal velden de beschikbare informatiebron beschreven wordt. Voor de structuur van het bestand kan men zich baseren op bestaande standaarden die reeds hun nut bewezen hebben.

V4

De prijsbepalingsvraag is zeker zeer belangrijk maar ook zeer complex. De prijsverschillen tussen de Europese landen kunnen verklaard worden door economische (de marktgrootte), culturele (een hogere kostprijs wegens de tweetaligheid, bv.) of andere redenen. Moet men eraan herinneren dat de overheid geen winst nastreeft ?

Voor het MEZ is het gratis verstrekken van informatie onontbeerlijk als dit deel uitmaakt van de opdracht van de openbare instelling en kan het overwogen worden als de informatie van algemeen belang is. Als bepaalde informatie "essentieel" is voor het democratisch uitoefenen van de rechten van de burger, moet zij gratis verstrekt worden. In de andere gevallen moet de te bepalen prijs gebaseerd worden op een "marginale" kostprijs. Als deze laatste te hoog ligt of afschrikt, kan hij teruggebracht worden tot een "redelijke" of "schappelijke" prijs die de informatie voor iedereen toegankelijk maakt.

Als de overheid nieuwe diensten wil ontwikkelen die beantwoorden aan specifieke noden van de markt, kan zij deze informatie verkopen tegen de marktprijs overeenkomstig de mededingingsregels, of, als dit systeem succesvol is, de informatie in een samenwerkingsverband met een economische actor verspreiden, door zich te onthouden van elke kruiselingse subsidiëring.

Tenslotte moet onderstreept worden dat met de nieuwe technologieën en het Internet de informatie tegen veel zachtere prijzen kan worden verspreid dan met de traditionele informatiedragers. Het ziet er dan ook naar uit dat de massa informatie die door de overheid verspreid wordt, groter zal worden naarmate zij beschikbaar wordt op het web.

V5

Indien de verspreiding van informatie onder de bevoegdheid van de overheid valt, moet de overheid geen rekening houden met de mededingingsregels (Art. 90 § 2 van het Verdrag van Rome).

Anderzijds, indien de informatie verspreid door de overheid duidelijk niet tot de taken van de overheid behoort, moet de overheid de bepalingen betreffende de mededinging naleven en bevindt zij zich in dezelfde positie als de particuliere ondernemingen op de markt : de verspreidingsprijs zal dan bepaald worden op grond van de marktprijs, en, indien deze duidelijk lager ligt, kan de private sector zich beroepen op het niet-naleven van de mededingingsregels.

De ongelijke toepassing van de concurrentieregels in de verschillende lidstaten kan tot marktverstoringen leiden.

V6

In principe wordt officiële informatie niet beschermd door het auteursrecht. Er is echter een klein verschil wat betreft de bescherming van databases. De overheid kan rechtmatig bepaalde informatie auteursrechtelijk beschermen waaraan een intellectuele of documentaire meerwaarde gegeven werd.

Dit recht kent twee beperkingen. De uitoefening van het auteursrecht heeft niet tot gevolg dat de overheid de manier van verspreiding vrij kan kiezen en het auteursrecht mag het principe van toegang tegen een redelijke prijs niet in het gedrang brengen, zelfs indien de aanvrager de gegevens wil exploiteren.

Indien de staten deze beperkingen niet respecteren, kan de exploitatie van bepaalde informatie belemmerd worden.

V7

Ja, de vraag is zelfs heel belangrijk en sinds de bliksemsnelle totstandkoming van netwerken met elektronische toegang moet hiervoor veel waakzaamheid aan de dag worden gelegd. In dat opzicht is het respect voor de privacy één van de grootste uitdagingen in het kader van de ontwikkeling van de informatiemaatschappij.

Volgens het MEZ moet de richtlijn 95/46/CE toegepast worden in gevallen waarin de overheid in het bezit is van persoonsgegevens.

Twee technieken kunnen informatie die gedeeltelijk persoonlijk is openbaar maken. De eerste bestaat erin de informatie te aggregeren (voorbeelden, statistische gegevens) zodat het niet mogelijk is terug te keren naar de bron van de gepubliceerde informatie. De tweede methode is het "anonimiseren" van de informatie, nl. persoonlijke informatie verwijderen (vb. de namen van aanklagers verwijderen). Het moet benadrukt worden dat deze twee methodes (en vooral de tweede) veel techniek en personeel vereisen.

V8

De aansprakelijkheidsregelingen van de diverse lidstaten moeten zo duidelijk mogelijk zijn. Aangezien het moeilijk uit te maken is welke nationale wet van toepassing is in gevallen waarbij verschillende landen betrokken zijn, is een gecoördineerde Europese aanpak van dit probleem nodig.

V9

De beleidsmaatregelen die de EU-instellingen beogen, lijken geschikt daar zij verschillende thema's van het "beleid" van de EU voorstellen. Verbeteringen zoals hyperlinks en een coherente integratie van bestaande en nog te ontwikkelen netwerken en programma's, evenals een uitbreiding van de talen waarin de informatie gelezen kan worden, zouden welkom zijn.

Door een soepele ontwikkeling van de "gateways" zouden de lidstaten kunnen surfen op gelijkaardige sites in andere lidstaten.

Het zou handig zijn om een Europees orgaan op te richten dat de maatregelen in de verschillende lidstaten zou coördineren.

V10

Een duidelijke en geharmoniseerde wetgeving over de toegangsvoorwaarden en een eenvormige antwoordtermijn voor allen lijkt ons een prioritaire maatregel.

Een verhoogde sensibilisering evenals initiatieven op het gebied van onderwijs en vorming zouden ook welkom zijn.

Een samenwerkingsverband tussen de openbare sector en de particuliere sector lijkt een veelbelovende piste voor de verspreiding van meer precieze informatie van economische aard. De voornaamste hinderpalen voor dit samenwerkingsverband moeten dus eerst geïdentificeerd en vervolgens geëlimineerd worden maar tegelijkertijd moet ervoor worden gezorgd dat deze maatregelen niet leiden tot private monopolies of de regels verzwakken die de Staat moet toepassen.

Het zou nuttig kunnen zijn een plaats van overleg en discussie te creëren tussen de sociaal-economische agenten om overeen te komen over de te verspreiden informatie, het beoogde publiek en de meest geschikte ondersteuning.

De uitwisseling van informatie tussen de verschillende lidstaten moet worden bevorderd. Elke Internetsite van een staat moet directe toegang verlenen naar gelijkaardige internetsites van de andere staten.

Elke staat moet over middelen beschikken om op een gestructureerde en snelle manier de bestaande informatie te identificeren en commercieel ter beschikking te stellen van elke marktoperator.

Ministerie van Economische Zaken
Bestuur Economische Informatie
Nijverheidsstraat 6
B-1000 Brussel

<http://mineco.fgov.be>